

УДК 37.018.43:004

Катерина Миколаївна ГАВРИЛЕНКО,

старший викладач кафедри англійської мови

технічного спрямування № 2 факультету лінгвістики

*Національного технічного університету України «Київський політехнічний
інститут ім. І. Сікорського», кандидат педагогічних наук*

УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Розглянуто умови, необхідні для ефективного дистанційного навчання, проаналізовано його способи організації і їх взаємодію з традиційним навчанням у сучасному університеті, викладено основні принципи формування моделі дистанційного навчання у сучасній системі безперервної освіти, окреслено комплекс організаційно-педагогічних умов для надання дистанційної освіти та оцінки її результативності.

Створення умов для здійснення ефективного дистанційного навчання є важливим чинником для успішного забезпечення професійної підготовки спеціалістів будь-якої галузі. Метою сучасного дистанційного навчання є отримання нових знань, корисних для майбутнього спеціаліста, шляхом поєднання з традиційним навчанням або окремо.

Сучасна педагогіка вирізняє чотири способи організації роботи системи дистанційного навчання. Їх використовують окремо, або поєднують кілька між собою. Першою є самостійна робота студента у взаємодії з традиційною лекційно-семінарською системою навчання сучасного університету. Воно відбувається без участі викладачів. Такий метод дозволяє заощаджувати ресурси і добре підходить для передачі нескладних для засвоєння знань. Для їх перевірки використовують онлайн-тести, які також не вимагають значних витрат часу з боку викладача.

Наступним способом є навчання за участю викладача, який знайомить студентів з навчальним курсом і певним чином взаємодіє з ними. Наприклад, він може надавати більш складні завдання, що потребує від нього надання зворотного зв'язку шляхом перевірки цих завдань, які не можна замінити тестуванням. Інший поширений формат – вебінари, де система дистанційного навчання грає роль технічного майданчика, головним же носієм знань є викладач.

Ще одним способом є персоналізоване навчання. Схема дистанційного навчання «один викладач і один студент» використовується рідко, оскільки вона занадто затратна, й недоцільно розробляти систему дистанційного навчання лише для того, щоб дві людини могли віддалено взаємодіяти.

Найчастіше застосовується метод комбінованого навчання, коли частина навчальних матеріалів студенти вивчають в системі дистанційного навчання, іншу частину їм надає викладач під час очної зустрічі. Схема

«система дистанційного навчання + очне навчання» є найпоширенішою і найбільш ефективною, оскільки очевидно, що деякі знання студенти здатні засвоїти самостійно, тому немає потреби витратити час викладача, з іншого боку, є речі, які найкраще засвоювати практично.

В системі дистанційного навчання слід також передбачати можливість навчання студентів з різним рівнем підготовки та різними можливостями. Необхідно, щоб вони могли легко орієнтуватися у навчальному курсі, стежити за своїм прогресом, а також могли повернутися на ту позицію, де знаходилися при попередньому сеансі навчального курсу.

Оскільки дистанційне навчання здійснюється зазвичай не в групі, а індивідуально, важливо, щоб система навчання надавала студентам консультативну допомогу. Студентам потрібні інструкції по роботі з курсом, засоби навігації, підказки для ефективного виконання завдань, посилання на глосарій, підтримка при виникненні технічних питань тощо. Кнопка консультаційної допомоги повинна бути доступна на будь-якій сторінці дистанційного курсу.

Специфічною рисою дистанційного навчання виступає його самоврядність. Вихідним принципом є організація дистанційного навчання як системи на основі єдиної теорії викладання-навчання. Головною фігурою навчального процесу є студент і його потреби у досягненні професійних знань, умінь та навичок, а зміст процесу навчання залежить від прийнятої концепції дистанційної освіти та її структури.

На основі цих принципів формується модель дистанційного навчання у сучасній системі безперервної освіти, основна функція якої – забезпечити ефективне управління дистанційним навчанням студентів. Компоненти цієї системи в рамках досягнення зазначеної мети виконують притаманні їм специфічні функції. Створюючи певну організаційну цілісність, вони є підсистемами всієї системи дистанційного навчання.

Практика показує, що ефективність реалізації системи дистанційного навчання залежить від виконання комплексу організаційно-педагогічних умов. До найбільш важливих організаційних умов реалізації системи дистанційного навчання в реальній освітній практиці належать наукова розробка теоретичних основ і технології дистанційного навчання; проектування моделі організації дистанційного навчання; організація апробації цієї моделі в педагогічній практиці; цілеспрямоване використання інформаційних і телекомунікаційних технологій в процесі дистанційного навчання; організація проектування і розробки дидактичного забезпечення процесу дистанційного навчання.

До педагогічних умов реалізації системи дистанційного навчання в реальній освітній практиці слід віднести теоретичні психолого-

педагогічні принципи дистанційного навчання; його організаційні форми; готовність студентів до такого навчання; педагогічний контроль самостійної роботи в режимі дистанційного навчання; і підготовка педагогів для роботи дистанційно.

Реалізація системи дистанційного навчання тісно пов'язана з проблемою розробки спеціальних дидактичних засобів і вибором форм для цього виду навчання. Є кілька методик визначення того, наскільки ефективно працює система дистанційного навчання. Серед них анкетування – найпростіший, а тому найпопулярніший метод. За допомогою опитування учасників навчання вимірюється рівень задоволеності курсом, оцінюється корисність, повнота і доступність навчальних матеріалів. Анкетування, як правило, проводиться відразу після завершення навчальних заходів.

Такі форми перевірки знань як тестування, практичні завдання, вправи і т.п., дозволяють виміряти, наскільки якісно засвоєна інформація з навчального курсу. Їх корисно проводити в два етапи – відразу після навчання і через деякий час, щоб оцінити залишкові знання. Іноді організовують ще й один етап – попереднє тестування перед початком навчання, щоб перевірити попередній рівень знань для подальшого співставлення з кінцевими результатами.

Розуміння умов ефективності навчання і його кінцевої мети також повинні враховуватися при виборі як методу дистанційного навчання, так і способу оцінки його ефективності. Сучасне навчання майбутніх технічних спеціалістів вимагає значних витрат часу і грошей. Тому також слід брати до уваги основні фактори, які визначають ефективність дистанційного навчання через поєднання ряду факторів і дозволяють студентам шляхом комбінування дистанційного і традиційного способів навчання утримувати в пам'яті більше інформації, розширювати свою професійну компетентність і домогтися кращих результатів у роботі.

Список бібліографічних посилань

1. Definitions. Distance learning / United Nations Education, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). URL: <http://www.unesco.org/education/educprog/lwf/doc/portfolio/definitions.htm> (дата звернення: 19.01.2018).
2. Keegan D. Foundations of distance education (3rd ed.). London, UK, and New York, NY : Routledge, 2004. 224 p.
3. Положення про дистанційне навчання : затв. наказом М-ва освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13> (дата звернення: 20.02.2018).

Отримано 28.02.2018

